

OBČNI PEDAGOŠKI POJMI

OPREDELI OBČNE PEDAGOŠKE POJME!

1. **VZGOJA:** Je neprekinjen ali permanenten proces oblikovanja človekove osebnosti z vsemi njenimi telesnimi, umskimi, moralnimi, estetskimi in delovnimi kvalitetami. Poteka celo življenje in je nujna za posameznika (preživetje) in za družbo (ohranjanje)
2. **POSAMEZNIK:** Otrok se v procesu prilagajanja družbi odreka svojim nagonom in se podreja zahtevam, potrebam družbe. Vsak posameznik je nujno vpet v družbeno okolje, ker je to pogoj za njegovo preživetje
3. **DRUŽBA:** Skupnost različnih posameznikov, ki živijo na določenem območju. Posameznike med sabo povezujejo ustaljene in dogovorjene norme. Vsaka družba strmi po ohranjanju in razvoju. Kadar skrbi za razvoj posameznikov, posredno skrbi za lasten razvoj.

OPREDELI POJEM VZGOJA!

Je neprekinjen ali permanenten proces oblikovanja človekove osebnosti z vsemi njenimi telesnimi, umskimi, moralnimi, estetskimi in delovnimi kvalitetami. Poteka celo življenje in je nujna za posameznika in za družbo. Je družben pojav, odvisna je od družbe v kateri poteka, skozi zgodovino se je močno spreminjala. Je zavestna dejavnost, načrtni proces, pri katerem si vedno zastavimo cilj, h katerem usmerimo svoja prizadevanja.

POJASNITE POJEM VZGOJE ZA POSAMEZNIKA IN DRUŽBO!

Je pogoj za obstanek in razvoj družbe. Z vzgojo se prenašajo navade, običaji, znanje, izkušnje, vedenje in vzorci vedenja. Vzgoja je nujna sestavina za družbo in je stalna ali večja dejavnost. Posameznik se v procesu prilagajanja odreka svojim nagonom in se podreja zahtevam družbe. Vsak posameznik je nujno vpet v družbeno okolje-to je pogoj za njegovo preživetje. Družba strmi po ohranjanju in razvoju. Kadar skrbi za razvoj posameznikov, posredno skrbi za lasten razvoj.

ZAKAJ JE VZGOJA ZAPLETEN IN KOMPLEKSEN PROCES?

Je neprekinjen proces, ki poteka z namenom oblikovanja posameznikovega telesnega, umskega, moralnega, estetskega, delovnega, socialnega, ... razvoja. Je načrtno, namerno vplivanje na posameznika. Ker pa ne poznamo otrokovih dednih zmožnosti, ne vemo, kaj pri otroku prevladuje, ker je veliko dejavnikov in ti dejavniki drugače vplivajo na otrokovo duševnost, psiho, ker je vsak otrok drugačen in ne vemo kako postopati je vzgoja zelo zapleten proces.

SOCIALIZACIJA

OPREDELI PROCES SOCIALIZACIJE IN NAVEDI STOPNJE PROCESA!

Socializacija je proces vraščanja človeka v določene sociokulturne sisteme. Je proces sprejemanja posameznika v družbo in razvoj osebnosti. Skozi socializacijo si posameznik prisvaja takšne načine ravnanja, ki so v družbi že priznani in uveljavljeni. Sprejemajo celotno kulturo (jezik, vera, mišljenje). Je izjemoma dolgotrajen proces, ki poteka ne glede na to ali se družba in posameznik tega zavedata. Poteka ob različnih dejavnostih in v različnih družbenih ustanovah (šola, družina, delovne organizacije). Poznamo 3 stopnje socializacije: PRIMARNA SEKUNDARNA TERCIARNA.

PRIMARNA: Poteka od rojstva pa vse do vstopa v šolo. Večinoma poteka v družini, sedaj pa vse več tudi v vrtcih. Otrok si pridobiva spoznanja o svetu, o samemu sebi, dobi norme ravnanja in vrednotenja. Sprejema osnovna pravila, merila in navade. Na posameznika ima največji vpliv in ga kasneje ni mogoče spremeniti. Temelji na čustvih.

SEKUNDARNA : Poteka v času šolanja pa vse do vstopa v službo (do konca šolanja). Velik vpliv imajo vrstniki, družba, šola, mediji (krog ljudi se širi).

TERCIARNA : Poteka od vstopa v službo, pa do smrti. Običajno si posameznik v tem času razvije kariero in ustvari družino. Je vključevanje posameznika v družbo in njen sistem. Ta socializacija poteka v službah, klubih, društvih, v okolici kjer živimo, ...

RAZLOŽI PROCES PRIMARNE SOCIALIZACIJE IN NJEN POMEN ZA RAZVOJ POSAMEZNIKA!

(Glej zgornje vprašanje)

OPIŠI PROTISLOVNOST SOCIALIZACIJSKEGA PROCESA!

Protislovje socializacije pomeni nasprotje med interesi posameznika in interesi družbe. Osnovno vprašanje je kako vzgajati, v skladu z interesi posameznika ali interesi družbe. Odnos med posameznikom in družbo preučujeta 2 veji pedagogike.

SOCIALNA- zahteva podrejanje posameznika družbenim interesom o vzgoji, želi vzgajati tako, kot zahteva družbeni sistem.

INDIVIDUALNA- upošteva razvoj individualne osebnosti. Glavni predstavnik je Rousseau.

KAJ POJMUJEŠ POD POJMOVOM RESOCIALIZACIJA?

Kadar se mora posameznik iz kakršnega koli vzroka (v procesu odraščanja) vključiti v povsem drugačno družbeno okolje ter prevzeti drugačne norme in vrednote. Ker je vpliv primarne socializacije tako močan je nemogoče, da bi lahko prišlo do popolne resocializacije (mati z otrokom v zaporu).

OPIŠI ZNAČILNOSTI SEKUNDARNE IN TERCIARNE SOCIALIZACIJE!

SEKUNDARNA: Poteka v času šolanja pa vse do vstopa v službo. Velik vpliv imajo vrstniki, družba, šola, mediji (krog ljudi se širi)
TERCIARNA : Poteka od vstopa v službo, pa do smrti. Običajno si posameznik v tem času razvije kariero in si ustvari družino. Je

vključevanje posameznika v družbo in njen sistem. Ta socializacija poteka v službah, klubih, društvih, v okolici kjer živimo, ...

OPREDELITEV PEDAGOGIKE KOT ZNANOST

OPREDELITE PEDAGOGIKO KOT ZNANOST(ZAKAJ JE PEDAGOGIKA ZNANOST)?

Pedagogika je znanost, ki se ukvarja z vzgojo in izobraževanjem otrok. Preučuje vzgojo kot nenehen družbeni proces, raziskuje vzgojno dejavnost, išče in opredeljuje globalne in etapne cilje, odkriva bistvo vzgoje, njeno smiselnost in upravičenost izgrajuje znanstveni sistem pedagogike, odkriva pedagoško preteklost, sedanost in veljavnost.

Da lahko posamezno disciplino kot znanstveno mora imeti:

1. predmet proučevanja

2. pedagoški sistem

3. metodologijo

*1 Predmet proučevanja pedagogike je vzgoja (znanost o vzgoji). Pedagogika se je kot samostojna veda izoblikovala v 17. stoletju. Predmet proučevanja pedagoške znanosti je predvsem: proučevanje vzgoje kot družbene dejavnosti, analiza vzgojnega procesa, ugotavljanje lastnih teoretičnih in metodoloških izhodišč.

*2 Pedagogika se združuje tudi z drugimi vedami (filozofija, psihologija, ...). Pedagoška znanost je močno razvejana in se deli na vrsto disciplin in poddisciplin (predšolska, šolska, specialna, didaktika, ...).

*3 Metodologija je veda o raziskovanju. Vključuje zbiranje podatkov, raziskovanje poti, kako na najustreznejši način dobiti podatke ki nam bodo prikazali želene rezultate ter pomagali pri nadaljnjem spreminjanju vzgojno izobraževalnega procesa.

Raziskovanje poteka z različnimi postopki pri tem uporabljajo raziskovalci različne metode dela. Zgodovinska metoda (preučuje vzgojo in izobraževanje skozi različna zgodovinska obdobja (ustno izročilo, freske, slike, zapisi)) Opisna metoda (opišemo kaj smo opazili, vzgojna sedanost). Eksperimentalna metoda (načrtno izzovemo določen pojav z namenom da ga opazujemo in najdemo ustrezne primerjave. Imeti moramo 2 skupini-eksperimentalno in kontrolno.

Uporabljamo raziskovalne tehnike (opazovanje, intervju, anketa).

Vsako raziskovanje poteka po določenih stopnjah:

-določimo kaj bomo raziskovali

-postavimo hipotezo(kaj pričakujemo)

-izberemo raziskovalno tehniko(kakšne metode bomo uporabljali)

-interpretacija(naše videnje z abstrakcijo-izločimo nepomembna dejstva)

-zaključki primerjava s postavljenimi hipotezami(zaključke preverimo v praksi)

Zbiranje podatkov v raziskovalne namene poteka::neposredno(opazovanje zunanjih opazovalcev,opazovanje lastne prakse) posredno s pomočjo ankete intervjuja, testov,...

NAŠTEJ POSAMEZNE PEDAGOŠKE DISCIPLINE TER OPREDELITE PREDMET NJIHOVEGA RAZISKOVANJA!

ZGODOVINA: pedagogike je pedagoška disciplina, ki proučuje razvoj vzgoje vzporedno z razvojem družbe z vsemi značilnostmi zgodovinskih obdobj in stališč.

SODOBNA pedagogika je pedagoška disciplina,ki proučuje trenutno uveljavljene -vzgojne pristope v najširšem smislu,kot dejavnost posameznika in družbe.

DRUŽINSKA pedagogika raziskuje vzgojno vlogo,bistvo,smisel zakonitosti ki potekajo v družini,kot posebni obliki skupnosti ter njen pomen in vpliv na posameznikov razvoj.

PREDŠOLSKA pedagogika preučuje zakonitosti družinske in institucionalne vzgoje v predšolskem obdobju.

ŠOLSKA pedagogika preučuje vzgojo šolskih otrok.

ADRAGOGIKA proučuje vzgojo odraslih

DOMSKA PEDAGOGIKA proučuje vzgojo v posebej organiziranih domovih učencev, dijakov.

SPECIALNA pedagogika se deli na:

Oligofrenopedagogiko – vzgoja duševno prizadetih

Ortopedagogiko – vzgoja invalidov

Tiflopedagogiko – vzgoja slepih in slabovidnih

Surdopedagogiko – vzgoja gluhih in naglušnih

Logopedijo – vzgoja otrok z govornimi motnjami

DIDAKTIKA :proučuje celoten vzgojno izobraževalni proces z vidika ciljev in načel pouka, vsebine, sredstev, metod, oblik dela ter organizacije pouka-veda o načinu izobraževanja(kako postopati da so cilji doseženi)

K didaktiki uvrščamo :

Splošna didaktika ukvarja se z splošno relevantnimi vprašanji izobraževanja.

Posebna didaktika proučuje raziskovanje teorije o ciljih, načelih, izbirnih vsebin, učnih metodah, organizacijskih oblikah in medijih posameznega učnega predmeta (specialna metodika, specialna didaktika (matematike, glasbe)

KAKO SE JE PEDAGOGIKA RAZVIJALA KOT ZNANOST?

Začetki pedagogike izhajajo iz filozofije .Zapisi o pomenu ustreznih vzgojnih postopkov segajo daleč v zgodovino(Platon,Aristotel).Beseda pedagogika izhaja iz Stare Grčije(PAIDAGOGOS-PAID-otrok,AGO-VODITI=tisti,ki vodi otroka). Pojem pedagoga je najprej pomenil sužnja,ki je vodil otroka od doma k učitelju. V rimskem času se je pojem že približal vzgojni funkciji,ko so ime paidagogos začeli uporabljati za zaslužnjene Grke,ki so poučevali otroke rimskih bogatašev .Kot samostojna veda se je izoblikovala v 17. stoletju ko so začeli ustanavljati prve šole (močan vpliv empiristov:J. Locke).

Danes je pedagoška znanost močno razvejana in se deli na vrsto disciplin in poddisciplin (zgodovina,sodobna,družinska,predšolska,šolska,andragogika,domska, prostega časa,specialna,didaktika).

Pedagogika se združuje tudi z drugimi vedami(interdisciplinarnost).Navezuje se na:filozofijo,psihologijo,socialno pedagogiko,zgodovino,biologijo,sociologijo,....

NAŠTEJ IN OPIŠI VIRE PEDAGOŠKEGA RAZISKOVANJA!

Viri pedagoškega raziskovanja so lahko:

1. Udeleženci vzgojno izobraževalnega procesa(učitelj,otroci,vzgojitelj).
2. Uporabniki(starši,odrasle učeče osebe).
3. Pedagoška teorija(učbeniki).

Cilji vzgoje so:prenašanje znanja in spretnosti,navad,ki so potrebne za funkcioniranje posameznika v družbi,-oblikovanje ustreznih načinov vzorcev vedenja,mišljenja,čustvovanja,-razvijanje individualnih sposobnosti in lastnosti.

Proces vzgoje vključuje :proces razvoja posameznikove osebnosti,proces vključevanja v družbo,proces s katerim družba zagotavlja svoj obstoj.

Vzgoja poteka : -zavedno(prenos znanj z jasno zastavljenimi cilji.

-nezavedno(na nezavednem nivoju prenašamo lastne vrednostne komponente-kar nosimo v podzavesti)

V procesu vzgoje je posameznik lahko: subjekt vzgoje :ko je aktivno vključen v proces,ko se začne zavedati odgovornosti. Objekt vzgoje: kadar posameznik ni aktivno vključen-mali dojenčki(ne izraža svojih potreb,podrejen je učitelju, učni snovi,ni notranje motiviran.

OPIŠITE NAJPOGOSTEJŠE RAZISKOVALNE TEHNIKE V PEDAGOŠKI METODOLOGIJI!

Z raziskovalnimi tehnikami prihajamo do podatkov, ki jih potrebujemo v procesu raziskovanja.

OPAZOVANJE je najpreprostejša tehnika za preučevanje oseb, predmetov, pojavov. Znanstveno opazovanje mora biti dobro organizirano, sistematično, nepristransko, veljavno in ovrednoteno. Pri pedagoškem delu ga večkrat uporabimo za ocenjevanje in vrednotenje lastne vzgojne prakse (oddelek, vrtec, šola)

INTERVJU je poglobljena osebna izmenjava mnenj med intervjuvancem in izpraševalcem. Je postopek pri katerem se raziskovalec pogovarja z osebo z namenom pridobivanja novih podatkov in spoznanj. Ker je obdelava podatkov in zbranih dejstev zelo zamudna se za intervju odločimo, kadar raziskujemo problem na manjšem vzorcu in želimo bolj osebne poglede, stališča in mnenja. Gre za pogovor med izpraševalcem in intervjuvancem. Prednost je v celovitosti, saj pri odgovarjanju intervjuvanec lahko v celoti razloži svoje poglede v zvezi z vprašanjem. Uporabljamo lahko strukturirane in nestrukturirane intervjuje. V obeh primerih si intervjuvar:

- pripravi koncept, ki temelji na ciljnih in vsebini raziskovanja (vprašanja, potek)
- poišče ustrezne udeležence (poznati moramo ljudi, ki jih bomo intervjuvali)
- organizira način izvedbe (intervju mora imeti rep in glavo)
- sproti beleži odgovore

ANKETA : je organizirano zbiranje podatkov. Uporabljamo jo najpogosteje kadar želimo pridobiti poglede uporabnikov ali izvajalcev pedagoškega procesa o posameznih vprašanjih, postopkih, ravnanju, ... Zanja se odločimo kadar preverjamo pri večjem številu uporabnikov (starši, učenci, učitelji, širša javnost) saj lahko istočasno anketiramo večjo skupino ljudi. Prednost ankete je kratek čas izpolnjevanja, anonimnost, ki zagotavlja bolj iskrene odgovore. Vprašanja so vnaprej pripravljena (upoštevati moramo bonton)

Oblike anketnih vprašalnikov:

- odprti tip vprašanja : (kaj nam na naši šoli ni všeč?)
- zaprti tip vprašanja : (kaj vam na naši šoli ni všeč?)

1. učilnice

2. profesorji

3. nimam pripomb)

-kombiniran način

Sestavljalavec mora biti pozoren na to koga anketira-od tega je odvisna oblika. Vprašanja zaprtega tipa so enostavna za obdelavo,medtem ko nam vprašanja odprtega tipa omogočijo vpogled v razlike med osebnimi pogledi anketirancev.

Prednosti anketa je hitra,vključimo lahko večje število anketirancev.

Slabosti ni neposrednega stika,ne omogoča pojasnitev,ne daje možnosti izražanja lastnih mnenj in pogledov.

V KAKŠNIH SITUACIJAH BI SE ODLOČILI ZA UPORABO ANKETE IN KDAJ ZA UPORABO INTERVJUJA IN ZAKAJ?

Za anketo

-če preverjamo pri večjem številu uporabnikov(starši,širša javnost) -kadar nimamo veliko časa na razpolago (ker preverjamo pri večjem številu)

-ko želimo iskrene odgovore(anonimnost)

-kadar želimo pridobiti poglede uporabnikov ali izvajalcev o posameznih vprašanjih postopkih.

Za intervju

-kadar imamo na razpolago veliko časa (ker je obdelava podatkov in zbranih dejstev zelo zamudna)

-takrat ko želimo imeti neposredni stik z osebo

-kadar raziskujemo problem na manjšem vzorcu(želimo bolj osebne poglede ,stališča in mnenja)

-kadar želimo pojasnitev(intervjuvanec lahko v celoti razloži svoje poglede v zvezi z vprašanjem).

ZNAČILNOSTI VZGOJE V POSAMEZNIH DRUŽBAH

1. Opišite značilnosti vzgoje v praskupnosti (4-2 tisočletje p.n.š)?

Značilnosti vzgoje v praskupnosti so naslednje:

- vzgoja enaka za vse, ker je bila praskupnost brezrazredna skupnost,
- vzgoja poteka sorazmerno z delom, ki se ni delilo na umsko in fizično
(v praskupnosti je bil osnovni princip, da je bilo delo namenjeno vsem (moškim, ženskam, otrokom)),
- vzgoja je potekala preko posnemanja (dečki so posnemali moške, deklice pa ženske, dečki so s starejšimi moški hodili na lov in ribolov, zato, ker so bili moški tisti, ki so morali prehraniti družino. Deklice so ostajale pri materah doma in se učile od njih, prepoznati so morale strupe iz hrane (rastlinskega izvora)....
- edina delitev poteka glede na spol, zato so bile razlike v vzgoji med dečki in deklicami (zarodek neenakopravnosti in prvega izkoriščanja).

Značilnosti vzgoje v praskupnosti so bile pomembne za prehod v razredno družbo.

2. Primerjajte vzgojo v Šparti, antičnem Rimu in Atenah?

V starem veku je odločilno vlogo v izobraževanju prevzela država. Poudarek je bil na razvoju telesne, umske, moralne in estetske vzgoje. Prvič je bil v tem času izpostavljen pomen predšolske vzgoje.

• VZGOJA V ATENAH

Stari Grki so si postavili vzgojni ideal harmoničnega razvoja telesnih in duhovnih sposobnosti človeka. Razvili so ideal lepote in dobrote. Skladno s tem sta se razvili dve vrsti šol in sicer:

- šola za telesno urjenje
- šole za umsko in estetsko vzgojo (filozofija, znanost, umetnost, glasbena - muzična vzgoja, gledališča-amfiteatri).

Izobraževali so se predvsem sinovi bogatih državljanov (ženske in sužnji prepoved šolanja). Atenski vzgojni koncept je bil za nežnejše, lepe in dobre dečke. Poudarjali so harmonično dušo in telo. Pričenjala se je humanistična vzgoja, ki je v ospredje postavljala človeka in njegov razvoj. Pomembni predstavniki tega obdobja so bili: Sokrat, Platon in Aristotel.

• VZGOJA V ŠPARTI

Država je bila izrazito vojaško usmerjena zaradi napadov in ogroženosti drugih držav. Na podlagi tega so izoblikovali strogo vojaško urejeno družbo. Špartanski vzgojni koncept je bil strog, krut in discipliniran (vzgojiti zvestega, pogumnega, iznajdljivega, zvitega, vzdržljivega vojaka). Vzgoja dečkov in deklic je bila organizirana v državnih internatih (zaprti vzgojni zavodi). Imeli so gimnastično vzgojo, da bi dosegli telesno vzdržljivost in bojno usposobljenost mladine, pri glasbeni vzgoji pa so prevladovale junaške pesmi in domovinsko izročilo.

• VZGOJA V RIMU

Osnovni smoter vzgoje v Rimu je bil vzgojiti rimskega državljan, ki je usposobljen za praktično koristna dela pri vodenju države. Najbolj znane so bile (govorniške) šole retorike. V času rimske vzgoje se prvič v šolstvu pojavi pozitiven vzgojni ukrep nagrada. Tisti, ki je dobil nagrado, je imel pravico poslušati govornike v forumu (to je javno mesto, kjer se o čem razpravlja, odloča). Velik pomen na vzgojo je imela grška filozofija in umetnost. Ker je poučevanje postalo fizična kategorija, je bilo poučevanje v Rimu zelo nepriljubljeno, zato so "uvozili" grške učitelje, ki so s seboj prinesli tudi svojo kulturo (glasbo, gimnastiko, dramatiko, retoriko, in filozofijo). V šolah se je postopoma izoblikoval učni program - sedem svobodnih umetnosti ali znanosti. Šolali so se samo sinovi bogatih družin.

3. Pojasnite značilnosti vzgoje v srednjem veku?

- celotni šolski sistem je prevzela cerkev, šole so bile pod okriljem cerkve,

- vzgoja je bila namenjena predvsem vladajočemu razredu,
- vzgojni cilj je bil vzgojiti vernega in do oblasti pokornega državljana,
- glavna avtoriteta je bilo sveto pismo,
- izključeno je bilo razumevanje snovi, pomembno je bilo mehanično učenje (učenje na pamet),
- učni jezik v cerkvenih šolah je bil latinski,
- učitelji so uporabljali telesne in sramotilne kazni, ter pohvale in nagrade za pridne,
- cerkev je vnesla termin sholastika (usmerjena cerkvena filozofija), kar pomeni, da neposvečena oseba ni mogla biti vzgojitelj oz. učitelj,
- ločena je bila vzgoja laikov in klerikov, za vzgojo klerikov so bile ustanovljene prve univerze(teologija, medicina, pravo),
- cerkev je ustanavljala samostanske šole (v samostanih), župnijske šole (v cerkvah), stolne šole (v večjih mestih).

Meščanski stanovi so ustanavljali mestne šole, kjer so se učenci učili v maternem jeziku (praktična izobrazba za obrtniške poklice), vse te šole so bile namenjene za pripadnike določenega stanu, ter so usposabljale za stanovske poklice-stanovske šole. Posvetno plemstvo se je šolalo po gradovih, poučevali so jih sedem viteških umetnosti (jahanje, lov, plavanje, metanje kopija, šah , pesništvo...), kmečki stan pa je edini ostal brez šol.

č) Kakšen je bil pomen protestantizma (reformacije) na razvoj šolstva?

Protestantizem je gibanje, ki je omajalo srednjeveški fevdalni in cerkveni red. Zagovorniki gibanja so zahtevali, da sveto pismo bere vsak v svojem jeziku. Ljudska šola naj bi bila namenjena vsem, ne glede na spol in stan, pouk v šolah pa je bil v maternem jeziku. S temi šolami je slovenski narod prvič dobil možnost izobraževanja v svojem jeziku (prvi slovenski knjigi Abecednik in Katekizem, Primož Trubar). Protestanti so ustanovili še latinsko šolo, predhodnico gimnazije. Ta šola je bila za izbrance na srednji stopnji, ki naj bi učence temeljito pripravljala za univerzitetni študij.

4. Opredelite pomen J.A. Komenskega za razvoj predšolske vzgoje in osnovne šole?

Njegovo razmišljanje je bilo razpršeno med pedagogiko in didaktike.

Komensky je razvil:

- idejo osnovne šole z namenom, da bi se vsak učenec čim bolj izobrazil,
- njegova šola ni le elementarna (branje in pisanje), ampak splošno intelektualna (naravoslovni in drugi predmeti),
- učni jezik je materni,
- zagovarja idejo, da šolo obiskujejo vsi dečki in deklice, bogati, revni (šola traja 6 let),

Komensky je utemeljil sodobno teorijo poučevanja s poudarkom na NAZORNOSTI. Pouk naj poteka postopno z upoštevanjem razvojnih značilnosti otroka, nasprotoval je učnemu verbalizmu (pouk, ki temelji na besedi brez razumevanja vsebine), zahteval je učenje besed in stvari, več realnih predmetov (naravoslovje, zemljepis) in tujih jezikov.

Komensky je ločil tri vrste vzgoje, ki so se med seboj povezovale:

1. moralno vzgojo(vrednote, poštenje, pravičnost, ljubezen)
2. umska vzgoja (pomen razumevanja vsebine)
3. telesna vzgoja (namenjena je krepitvi telesa).

Uvedel je frontalni pouk, prvi je uvedel šolsko leto, počitnice, pripravljati je začel učbenike. Pomembna so načela, ki jih je uvedel v šolstvu, ki morajo veljati tako za učitelja kot za učenca:

- načelo nazora (neposreden stik z objektom poučevanja),
- načelo aktivnosti (miselni, praktično, verbalno)
- načelo postopnosti (z majhnimi koraki se pomikamo proti zastavljenemu cilju in k težjim nalogam),
- načelo sistematičnosti
- načelo ekonomičnosti (v manjšem času pridobiti čim več znanj in izkušenj),
- načelo interesa (vzbuditev in ohranjanje interesa).

5. Ovrednotite prispevek J.J. Rousseauja za razvoj pedagogike?

- Rousseau trdi, da se otrok rodi nepokvarjen, kvari ga družba s svojo vzgojo,
- potrebno je vzgajati v skladu z otrokovo naravo, njegovimi interesi,
- zagovarja tezo, da so po rojstvu vsi ljudje enaki,
- kritizira idejo, da je otrok v osnovi slab (izvirni greh),
- zanika vlogo družbe pri določanju vzgojnih ciljev,
- njegov moto se je glasil nazaj k naravi,
- zagovarja tezo, da je vzgoja odvisna od treh faktorjev
  1. narave (dednost- tvorba prirojene sposobnosti)
  2. stvari (okolje)
  3. ljudi (vzgoja- starši, učitelji, ki pomembno vplivajo na učenje).

Po njegovem se vsi trije faktorji prepletajo in povezujejo in le vsi trije skupaj lahko skladno delujejo na človeka.

Rousseau je bil utemeljitelj pedocentrizma, ki v ospredje vzgoje postavlja otroka.

6. Razložite razvoj ideje o osnovni šoli?

V obdobju buržoazije prevzame v izobraževanju vodilno vlogo država. Prvič je bil poudarjen pomen šolanja preprostih ljudi in prvič postane šola obvezna. Pedagogika se v tem obdobju naslanja na antiko, za bogatejše je pouk še vedno individualen .

Glavne težnje meščanstva so bile na področju vzgoje naslednje:

- bolj svobodna in humana vzgoja
- množično osnovno izobraževanje (verouk postane predmet v šoli),
- več realne, za proizvodnjo koristne izobrazbe (hitra industrializacija)
- razvijanje sposobnosti posameznika ob upoštevanju njegove individualnosti.

V tem času sta se razvili dve vrsti šol:

- trivialke za kmečke otroke (3 leta),

- normalke za meščanske otroke (4 leta).

Glej Komensky d vprašanje!

Opišite pomen humanizma na razvoj vzgoje in izobraževanja ?

Vzgojni smoter humanistov je bil vsestransko izobražen človek. Humanisti so izoblikovali naslednje vzgojno izobraževalne vsebine, da bi uresničili človekovo vsestranskost:

- klasično izobrazbo (študij antične kulture in jezikov),
- realno izobrazbo (matematika, geografija, naravoslovne vede),
- estetsko izobrazbo (študij glasbe, umetnosti, slovstva).

7. Naštete nekatere smeri, ki so se v pedagogiki razvile v začetku 20. stol.?

- progresivna pedagogika
- pedocentriem
- projektna pedagogika
- pragmatizem
- delovna šola
- montessori pedagogika
- waldorfska pedagogika.

8. Opišite značilnosti in oblike socialistične pedagogike?

Značilnosti:

- smoter vzgoje je oblikovan kot vsestransko razvita osebnost, vendar je glavni cilj vzgojiti poslušne in disciplinirane državljane,
- v ospredju je pridobivanje znanja in idejnopolitična vzgoja,
- poudarjena je kolektivna vzgoja, individualnost učenca je zapostavljena, učenec je objekt vzgojnega vpliva učitelja,
- poudarjajo pomen državno organiziranih oblik vzgoje in izobraževanja, načrtno in sistematično vzgojo mlademu rodu,
  - da bi socialistična družba uresničila svoj vzgojni smoter, skuša izoblikovati enoten sistem vzgoje in izobraževanja, v katerem naj bi imel vsak možnost za vsestranski razvoj svojih sposobnosti in nagnjenj.

Ta sistem se deli na :

- o vzgojo in varstvo predš. otrok (priprave na šolo-mala šola),
- o osnovna šola (8 razredov, interesne dejavnosti, celodnevna šola, fakultativni predmeti), pomembna individualizacija v OŠ glede na učenčeve sposobnosti in interese,
- o usmerjeno izobraževanje (srednja, višja in visoka šola).

Oblike socialistične pedagogike:

- ETATIZEM

Je bil najbolj razširjen v SZ v času Stalinove oblasti. V slovenskem prostoru lahko o tej obliki pedagogike govorimo v času takoj po 2. svetovni vojni. Država prevzame moč odločanja nad življenjem, in posredno nad izobraževanjem. Poleg znanja je v ospredju politična vzgoja.

- SAMOUPRAVNI SOCIALIZEM

Tu se oblikuje osnovni cilj vsestransko razvite osebnosti. V ospredju ostaja usmeritev vzgojiti disciplinirane in partijski oblasti poslušne državljane. Stroka v tem obdobju ponovno dobiva večjo veljavo

VZGOJNO – IZOBRAŽEVALNI SISTEM

1. Opišite značilnosti šolskega sistema v RS?

- ima stalne in za izobraževanje in vzgojo načrtno usposobljene delavce,
- vanj so vključeni udeleženci enake starosti, ki so bili sprejeti pod določenimi pogoji,
- delujejo po vzgojno izobraževalnih ciljih, programih, učnih načrtih, učbenikih...
- imajo namensko urejene prostore za vzgojo in izobraževanje,
- imajo predpisan čas za delo in trajanje izobraževanja,
- določeno je šolsko leto, šolski dan, šolski urnik, dnevna obremenitev učenca,
- imajo enotno urejen sistem financiranja,
- udeležence izobraževanja ocenjujejo in jim za dosežen uspeh podeljujejo spričevala, diplome...
- je enoten, kar pomeni, da obstaja samo en tip osnovnih šol (razen s prilagojenim programom),
- prehodnost pomeni možnost prehoda znotraj šolskega sistema. Ločimo tri oblike prehodnosti: vertikalna (po šolskem sistemu navzgor), horizontalna (iz ene šole na

šolo drugega tipa), diagonalna (otrok gre iz šole enega tipa na drugo šolo enakega tipa),

- demokratičnost (izobraževanje mora biti množično in dostopno vsem, glede na sposobnosti),
- permanentnost (izobraževanje je neprekinjen proces, ki traja poteka vse življenje).

2. Naštejte značilnosti osnovnošolskega pouka?

- osnovna šola je obvezna (za vse otroke od 6-15 leta, ne glede na otrokove zmožnosti, sposobnosti, ali prizadetosti),
- splošno izobraževanje (omogoča vsestransko razgledanost in dovolj splošne izobrazbe za nadaljnji študij),
- brezplačna (enotno urejena politika financiranja OŠ),
- devetletna,
- pouk poteka v maternem jeziku (učni jezik, učno načelo, učni predmet),
- osnovna šola uresničuje pouk v okviru obveznega in razširjenega programa (jutranje varstvo, podaljšano bivanje, interesne dejavnosti, šola v naravi...).

Pouk je najbolj načrten in organiziran proces vzgoje in izobraževanja. Glavne naloge pouka so:

- materialna
- funkcionalna
- vzgojna

Povezava vzgoje, pouka in izobraževanja.

3. Primerjajte organiziranost in dejavnosti v vrtcu in osnovni šoli?

Vrtec osnovna šola

- ni obvezen - obvezna
- plačljiv - ni plačljiva
- ni ocenjevanja - ocenjevanje
- kurikulum (program, cilji) - izobrazba
- različna starost otrok - učni načrt
- prilagoditve... - stalni urnik

- enake starosti udeležencev....

Predšolska vzgoja ni obvezna, izvajajo jo samostojni vrtci in enote za predšolsko vzgojo v osnovnih šolah, obiskujejo jih otroci od 1-6 leta starosti. Spremembe v predšolski vzgoji se kažejo zlasti v povečani pestrosti in ponudbi programov.

Osnovnošolsko izobraževanje traja 8 let in je obvezno. Osemletno šolanje je razčlenjeno na dve obdobji: štiriletno razredno stopnjo in štiriletno predmetno stopnjo.

V prvi razred osnovne šole se lahko vpišejo otroci, ki so ob začetku šolskega leta stari 6 let in pol, izjemoma tudi 6 let. Devetletno šolanje, ki se je začelo postopoma uvajati s šolskim letom 1999/2000, je razčlenjeno na tri triletna obdobja, v prvi razred pa se lahko vpisujejo otroci stari 6 let. Uspešno končana osnovna šola omogoča učencem nadaljevanje izobraževanja v katerikoli srednji šoli. Učenci, ki izpolnijo osnovnošolsko obveznost po zakonu in končajo vsaj 6 razredov v osemletni osnovni šoli (oziroma 7 razredov v devetletni osnovni šoli), lahko nadaljujejo izobraževanje v nižji poklicni šoli.

d) Opišite možnosti vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v vrtcu in OŠ?

Otroci z motnjami v razvoju, ki z dodatno strokovno pomočjo lahko sledijo rednemu programu so v večini primerov vključeni v redne oblike vzgoje in izobraževanja, tako v vrtce in v osnovne šole. Za otroke, ki ne zmorejo vključitve v redne oddelke za njih obstajajo razvojni oddelki, šole s prilagojenim programom, kasneje pa varstveno delovni centri.

e) Opišite vsebino integracije oz. inkluzije v primeru vrtca in OŠ?

Integracija oz. inkluzija pomeni, da so otroci z manjšimi motnjami učenja-dojemanja redno vključeni v programe vrtcev in osnovnih šol (npr. Slabše vidijo, slišijo...). Za te otroke je zelo pomembno, da se družijo in pridobivajo informacije od vrstnikov, kot od vzgojiteljev in strokovnih delavcev (učenje otrok od otrok).

PREDŠOLSKA PEDAGOGIKA IN VRTCI

6 PREDŠOLSKA PEDAGOGIKA IN VRTCI

1. Kaj je predšolska pedagogika?

Je znanstvena disciplina, ki proučuje zakonitosti in značilnosti vzgoje otrok od rojstva pa vse do vstopa v šolo. Predmet poučevanja te pedagogike je vzgojno izobraževalni proces v predšolskem obdobju z vsemi zakonitostmi, ki posredno ali neposredno vplivajo nanj ter

združujejo pedagoške, psihološke, sociološke, biološke, specialno pedagoške socialne...in druge dejavnike.

Predšolska pedagogika te procese raziskuje in jih tako kot vsaka znanstvena disciplina postavlja v sistem. Analizira cilje in načela, pojasnjuje značilnosti vzgoje v tem obdobju, išče ustrezne vsebine, oblike in metode dela ter proučuje značilnosti telesnega, intelektualnega, čustvenega in socialnega razvoja predšolskih otrok.

Naloge predšolske pedagogike so:

- vzpodbujanje otrokovega kognitivnega razvoja (umski, intelektualni),
- motoričnega razvoja (gibalni, telesni razvoj),
- čustvenega razvoja,
- socialnega razvoja.

2. Kako je potekal razvoj predšolske pedagogike in vrtcev skozi zgodovino?

17 stoletje

V tem stoletju so nastale prve ustanove, ki so se začele ukvarjati s predšolsko vzgojo (imele so predvsem vlogo socialne pomoči). Prvi vrtec je leta 1836 v Nemčiji ustanovil Friderik Fröbel, ki je bil učenec Komenskega. Poudarjal je, da je za otrokov razvoj bolj kot učenje pomembnejše, da otroku vzbudimo željo po učenju. Opozarjal je na pomembnost otroške igre (didaktične igrače). Po njegovem vzoru so se vrtci širili po vsej Avstroogrski monarhiji.

18, 19 stoletje

V Sloveniji zasledimo podatke o ustanavljanju prvih vrtcev v 18. stoletju (Maribor- osrednji pomen verska vzgoja, spoštovanje staršev, učenje pokorščine). V 19. stoletju, ko je cerkev nekoliko izgubila vpliv na šolstvo, so se začeli preko Ciril Metodove družbe ustanavljati otroški vrtci. V teh vrtcih so gojili slovenski jezik in vzgajali otroke v narodno zavedne državljane. Delovanje slovenskih vrtcev lahko sledimo od leta 1872, ko sta bila sprejeta

ministrski razpis in ministrski ukaz o otroških vrtcih. Najstarejši vrtec je bil imenovan Otroško zavetišče v Ljubljani. Skozi zgodovino so se spreminjala tudi imena ustanov:

- otroška oskrbovališča (naloga prevzema otrok, nadzor...),
- otroška zabavišča (varovanje otrok ubožnih staršev).

20 stoletje

Med drugo svetovno vojno se je dejavnost vrtcev zmanjšala, po vojni se je pa na pobudo oblasti začela predšolska vzgoja v tako imenovanih domovi igre in dela. Po letu 1950 pa se je število vrtcev povečalo zaradi vse večjega zaposlovanja žena. Največji razmak organizirane predšolske vzgoje je bil v zgodnjih 70 in 80 letih. Vrtci postanejo del vzgojnoizobraževalnega sistema in poleg varstva vrtci ponujajo otrokom in njihovim staršem tako vzgojo kot tudi izobraževanje.

3. Opišite značilnosti Waldorske vzgoje?

Waldorfska pedagogika temelji na spoznanjih antropozofije, filozofske vede, ki človeka obravnava kot celovito telesno, duševno in duhovno bitje. Utemeljitelj te pedagogike Rudolf Steiner se je intenzivno ukvarjal z vprašanji o vrednotah vzgoje in izobraževanja na vseh področjih, ob upoštevanju življenjskih obdobij in razvojnih faz otroka. Vse to mu je pomagalo razviti predmetnik in učni načrt s ciljem, da bi prek štirih razvojnih obdobij in ob tesnem sodelovanju staršev omogočil in zagotovil celosten razvoj do samostojnega, samozavestnega, dejavnega in odgovornega človeka.

- otrok naj bi bil obkrožen le z naravnimi materiali
- v 3 letu naj bi nastopilo rojstvo misli (otrokovo prvo spoznanje o sebi- otrok vsrkava v teh letih vse tisto kar je slabo in dobro), to kasneje vpliva na posameznika.
- ta pedagogika zagovarja zagotavljanje skladnosti vzgoje in otrokovega razvoja
- ni potreben načrt dela, saj program določajo letni časi
- pomemben vpliv imajo verski in drugi prazniki v tej pedagogiki,
- nasprotuje didaktično usmerjenim vrtcem in kognitivno usmerjenim programom,
- otroci ne bi smeli imeti veliko reči, še posebej ne izdelanih igrač,
- naloga vzgojitelja v Waldorfskih vrtcih je predvsem skrb z uporabo čutil na vse možne načine (v ospredju je doživljanje).

4. Opišite značilnosti Montessori pedagogike?

Utemeljiteljica te vzgoje je bila Marija Montessori. Za Montessori pedagogiko je značilno

- o **Skrbno pripravljeno okolje**

Da bi se otrok učil z notranjo motivacijo, mu mora biti vse učno okolje (prostor, materiali in socialno okolje) v podporo. Učitelj zagotovi vse potrebno, vključno z varnim in pozitivnim okoljem, saj je ena temeljnih ugotovitev, da otroci v skrbno pripravljenem okolju delajo z vedno večjo zbranostjo in notranjim nadzorom. Takšno okolje otroku omogoča, da z veseljem poskuša nove stvari in da razvija občutek za druge na naraven in neprisiljen način.

- o **Montessori materiali** – Didaktične pripomočke je oblikovala dr. Maria Montessori in sicer na podlagi opazovanja otrok, ki so se stalno vračali k stvarim v katerih so uživali. Materiali so multisenzorni (omogočajo razvoj vseh čutov: vida, sluha, tipa, gibanja ...). Omogočajo postopno učenje in dovoljujejo otroku, da sam preveri in popravi napake. Tako razvijajo mišljenje, pozornost, koordinacijo, samostojnost, občutek za red, socializacijo....
- o Načelo Montessori vzgoje je spoštovanje otroka, njegove osebnosti ter dostojanstva.
- o Otrokom je potrebno omogočiti odgovornost za lastni razvoj,
- o Marija Montessori je predšolsko obdobje razdelila na dve stopnji, obdobje do 3 leta in po 3letu (do 3 leta naj bi bili otroci v domači oskrbi).
- o Prvih šest let otrokovega življenja je najbolj pomembnih za razvoj. Nezavedno učenje se postopoma spreminja v zavedno.
- o Zagovarja pretežno individualno delo, saj lahko na tak način otrok dobi možnost, da sledi svojemu lastnemu tempu...

5. Katere pozitivne ugotovitve waldorske in montessori pedagogike lahko zasledimo v sodobnih kurikularnih dokumentih?

- o **Montessori pedagogika:**

- spoštovanje otroka

- skrbno pripravljeno okolje, ki nudi miselne dražljaje in spodbude,
- pohištvo primerne velikosti (otrok si sam vzame material), red, dobro in varno počutje v igralnicah,

Waldorfska pedagogika

- način dela v kotičkih
- igra z nestrukturiranimi materiali (palčke, kamenčki, kocke...)- 2 obdobje (od 3 let)
- pomembnost doživljanja (uporaba čutil na vse možne načine)
- veliko rišejo, pojejo.

JAVNI VRTCI V SLOVENIJI

7 JAVNI VRTCI V SLOVENIJI

1. Kdo je financer predšolske vzgoje v RS?

Starši, lokalna skupnost - občine. Plačilo staršev določi lokalna skupnost na podlagi lestvice, ki starše razvršča v razrede, upošteva dohodek na družinskega člana v primerjavi s povprečno plačo na zaposlenega v RS in upošteva premoženje družine. Starši, ki prejema denarno socialno pomoč po predpisih o socialnem varstvu so oproščeni plačila.

2. Kaj vsebuje ekonomska cena programa?

Cena programa vsebuje stroške vzgoje, varstva in prehrane v vrtcu in ne vsebuje sredstev za investicije in in investicijsko vzdrževanje.

3. Kateri dokumenti opredeljujejo funkcioniranje slovenskih vrtcev?

Kurikulum za vrtce

Je dokument, ki predstavlja strokovno podlago za delo v javnih vrtcih. Izhodišče Kurikuluma je upoštevanje otrokovih pravic in upoštevanje različnosti med otroki.

Dokument v ospredje postavlja otroka kot aktivnega udeleženca procesa, ki z raziskovanjem, preizkušanjem in možnostjo izbire dejavnosti pridobiva nova znanja in veščine. Kurikulum temelji na vzgojno-izobraževalnem procesu ter na celoti interakcij in izkušenj, preko katerih se otrok uči.

Kurikulum je bil sprejet leta 1999 na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje. Osnove za sprejem kurikuluma so bile:

- konvencija o otrokovih pravicah
- Zakon o vrtcih, Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja ZOFVI
- Primerjalne študije predšolskih kurikulumov v drugih državah
- posnetek praktičnih rešitev v vrtcih pred spremembo programa.

Predšolsko vzgojo o vrtcih urejata še dva zakona :

1. **Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja** (ureja pogoje za opravljanje ter določa način upravljanja in financiranja na vseh področjih vzgoje in izobraževanja),
2. **Zakon o vrtcih** (ureja predšolsko vzgojo, ki poteka v javnih in zasebnih vrtcih (naloga vrtcev, cilji in načela, vrsta možnih programov, financiranje, pogoji za izobrazbo strokovnih delavcev, delovna obveznost, zbiranje in varstvo osebnih podatkov)).

4. **Opreделите vrtec in napišite nekaj ciljev v javnih vrtcih?**

Vrtec predstavlja v vzgojno izobraževalnem sistemu RS prvo stopnjo. Je vzgojno izobraževalna institucija, ki je namenjena vzgoji in izobraževanju predšolskih otrok.

Vanj so vključeni otroci od zaključenega porodniškega dopusta staršev pa do vstopa v osnovno šolo.

CILJI :

- omogočanje razvoja otrokovih osebnih sposobnosti in spretnosti,
- razvijati sposobnosti za dogovarjanje, upoštevanje različnosti in sodelovanja v skupini,
- spodbujanje jezikovnega razvoja za učinkovito in ustvarjalno uporabo govora kasneje,
- spodbujanje doživljanja umetniških del in umetniškega izražanja,
- spodbujanje telesnega in gibalnega razvoja,
- razvijanje samostojnosti pri higienskih navadah in pri skrbi za zdravje,
- razvijanje sposobnosti prepoznavanja čustev in vzpodbujanje čustvenega doživljanja in izražanja,
- negovanje radovednosti, raziskovalnega duha, domišljije, intuicije, razvijanje neodvisnega mišljenja...

5. **Kako razumete otrokove pravice kot izhodišče za upoštevanje načel kurikula?**

V kurikulu za vrtce vzgojna načela izhajajo iz logike zaščite otrokovih pravic in potreb:

- načelo enakih možnosti in upoštevanje različnosti, načelo omogočanja izbire in drugačnosti , načelo spoštovanja zasebnosti in intimnosti, načelo sodelovanja s starši itd. že sama analiza prvega naštetega načela (enakih možnosti in upoštevanje različnosti) pokaže, da je področje otrokovih razvojnih potreb in iz njih izhajajočih pravic zelo kompleksno in protislovno. Upoštevanje enakih možnosti nas hitro privede do egalitarizma (odprava zakona-ljudska iniciativa), ko pravično upoštevanje tega načela razumemo kot obvezo za enako obravnavo

vseh otrok ne glede na sposobnosti, izkušnje, kulturno zaledje, motivacijo za učenje, sposobnosti za prilagajanje institucionalnemu okolju itn... V podobne zagate nas pripeljejo številna druga načela, ki izhajajo iz Mednarodne konvencije o otrokovih pravicah. Mednarodna konvencija o otrokovih pravicah torej opozarja na protislovno naravo vzgoje, ki tako v obliki prevelikega zaščitništva kot v obliki prevelikega prepuščanja otroka lastnim odločitvam predstavlja represivni pritisk, ki na otroka ne deluje optimalno v smislu podpore njegovim razvojnim potencialom. Hkrati pa se moramo zavedati, da povsem nerepresivne vzgoje brez pritiska na otroka ni, zato je torej naša pomoč otroku pri reševanju razvojnih konfliktov temeljno vodilo vzgoji, ki upošteva otrokove razvojne potrebe in pravice.

6. Pojasnite vrste programov, ki jih izvajajo javni vrtci?

Vrtec lahko glede na trajanje izvaja naslednje programe:

- dnevne programe

Trajajo od šest do devet ur in se lahko izvajajo dopoldne, popoldne, celodnevno ali izmenično.

- poldnevne programe

Trajajo od štiri do šest ur, izvajajo se lahko dopoldne, popoldne ali izmenično.

- krajše programe

Trajajo od 240 do 600 ur letno (3-4 ure na dan) za otroke iz odročnih in demografsko ogroženih krajev.

Dnevni in poldnevni programi so namenjeni otrokom od prvega leta starosti do vstopa v šolo (obsegajo vzgojo, varstvo in prehrano otrok).

Krajši programi pa so namenjeni otrokom od 3 leta starosti do vstopa v šolo (obsegajo varstvo, vzgojo, lahko pa tudi prehrano otrok).

Vrtec lahko organizira vzgojo in varstvo otrok tudi v vzgojno varstveni družini. Ta oblika vzgoje in varstva se izvaja na domu in jo lahko opravlja vzgojitelj ali pomočnik vzgojitelja, ki je zaposlen v vrtcu ali zasebni vzgojitelj.

Vrtec lahko organizira občasno varovanje otrok na domu, glede na možnosti, interese ter potrebe okolja. Občasno varovanje otrok na domu lahko opravljajo vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev, svetovalni delavci vrtca in zunanji sodelavci.

Vrtec lahko organizira za otroke, ki zaradi bolezni ne morejo biti vključeni v vrtec, predšolsko vzgojo na domu, ki jo izvajajo lahko vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev.

g) Opišite pomen ustrezne priprave otroka na vstop v vrtec!

V sodobnem času starši zaradi službenih obveznosti preživljajo z otrokom (zaradi službenih obveznosti) vedno manj časa, vrtec dopolnjuje družinsko vzgojo. Ob vstopu otroka v vrtec se povsem spremeni ritem otrokovega življenja. Vključitev v novo okolje in prilagajanje otroka na nove razmere zahteva od otrok bistveno več duševnih in telesnih naporov. Večina otrok ima vsaj na začetku čustvene težave pri nekaterih pa se čustvena kriza lahko tudi močno podaljša. Za otroke je izjemnega pomena zaupanje staršev, ki ga imajo do vrtca. Kurikulum za vrtce daje možnost staršem, da otroka postopoma uvajajo v vrtec. Dobro je, da otroka pred prihodom v vrtec seznanimo s prostori, strokov. Delavkam in z okoljem v katerem bo preživel nekaj časa. Izredno pomembno je da otroku starši posredujejo resnične podatke. Težave, ki so posledica stresa ob prihodu otroka v vrtec se kažejo kot motnje hranjenja, spanja, prebavne motnje,.. Vzgojiteljice otrokom lahko na začetku pomagajo s tem, da jim kažejo več naklonjenosti (ljubkovanje), otroci od doma prinesejo predmete, ki jim dajejo občutek varnosti!

h) Pojasnite kaj pomeni pojem kurikulum?

Pojem kurikulum je zamenjal izraz vzgojni program. Kurikulum je zasnovan širše kot vzgojni program, saj vključuje vse pogoje, ki vplivajo na uspešnost vzgojnoizobraževalnega procesa. Poudarek je na upoštevanju načel in ciljev in ne na vsebini (večja avtonomija strokovnih delavcev). Poudarja razvojno-procesni pristop.

9. Naštejte in opišite tri osnovna načela, ki jih mora vzgojitelj upoštevati pri delu?

1. načelo nazora - zlato načelo (pouk mora biti nazoren, prikazan s primeri , praktične izkušnje otroka....)
2. načelo aktivnosti (miselno, praktično, verbalno)
3. načelo postopnosti (z majhnimi koraki se pomikamo proti zastavljenemu cilju in k težjim nalogam),

j) Opredelite pojem »prikriti kurikulum«, ter poiščite praktični primer!

Prikritega kurikula ni mogoče v celoti pojasniti, saj nanj vpliva mnogo dejavnikov (vzgojiteljeva osebnost, njegova pričakovanja, metode dela, ki jih uporablja, odnosi v vrtcu) poleg tega na prikriti kurikulum močno vplivajo tudi pričakovanja širše družbene skupnosti. Tu so še starši ter njihova pričakovanja, ki jih imajo v odnosu do vrtca in predšolske vzgoje. Odraža se predvsem pri elementih dnevnega reda, ki jih strokovne delavke opravljajo rutinsko, na katere se najmanj pripravljajo, ter na vedenjskih vzorcih, ki jih tako odrasli, kot tudi otroci prevzemajo od predhodnikov. Delovanju prikritega kurikula se ne da povsem izogniti, lahko pa zmanjšamo njegove nezaželene učinke. Zato je potrebno pristopati k vsem, tudi rutinskim dejavnostim preišljeno.

k) Opišite oblike, značilnosti in pomen sodelovanja vrtca s starši?

Sodelovanje med vrtcem in starši je pomemben vidik kakovosti predšolske vzgoje, saj prav to sodelovanje veliko prispeva k ustreznemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje. Pri tem odnosu je zelo pomembna delitev odgovornosti. Vrtec naj staršem nudi storitve, ne sme pa posegati v njihovo zasebnost.

OBLIKE SODELOVANJA:

Roditeljski sestanek : skupni (več kot ena skupina) oddelčni (po en oddelek skupaj) Na sestanku govorimo splošno o dnevnem redu, nikogar ne izpostavljam po imensko. Starši pridobivajo informacije o načrtovanih dejavnostih, uresničevanju programa. Lahko imajo tudi izobraževalno nalogo.

Govorilne ure : omogočajo osebni kontakt staršev med vzgojiteljem in pomočnikom vzgojitelja. Tu je možnost da izpostavimo vse probleme, ki so vezani na posameznika. Starši

izvejo, kako napreduje njihov otrok. Strokovne delavke se morajo na g.o. ustrezno pripraviti (zapiski o otroku, likovni izdelki otroka).

Svet staršev: po en starš iz vsakega oddelka, ki je izvoljen na roditeljskem sestanku (posvetovalni organ-obravnavajo pritožbe staršev, predlagajo nadstandardne storitve, razpravlja o poročilih ravnatelja, ...)

Svet zavoda: razpravlja o poročilih ravnatelja, sprejema program razvoja vrtca, sprejme letni delovni načrt

Razne aktivnosti: izleti z starši, zimovanje, športno dopoldne, ...

Ob prihodu in odhodu staršev: na kratko kar je najnujnejše

Pri izobraževanju staršev: razna predavanja za starše

DRUŽINA

NAŠTEJTE, OPIŠITE IN OVREDNOTITE NALOGE DRUŽINE PRI OBLIKOVANJU OTROKOVE OSEBNOSTI!

Je osnovna celica družbe, svojevrstna človekova skupnost, katere značilnosti so:

Biološki temelj družine: temelji na heteroseksualnih zvezah, s katerimi moški in ženske zadovoljujejo svoje potrebe in zagotavljajo obnavljanje človeštva z rojevanjem potomstva. Sestavljajo jo dvoje odnosov (spolni in reproduktivni-rojstvo otrok). Danes biološka naloga družine upada (zaradi industrije, zaposlovanja žensk, finančne stiske).

Bisocialni temelj družine: v družini se ustvarijo sorodstvene vezi (krvno sorodstvo, biološko sorodstvo). Ustvarijo ga tudi posvojeni otroci. Na podlagi sorodstvenih vezi se delijo vloge znotraj družine (mati, oče, brat, sestra, sin).

Socialno-psihološki temelj družine: imenujemo ga socializacija ljudi in se kaže v razvijanju individualnih psihičnih lastnosti in v razvijanju socialne sestavine osebnosti. V družini se prenaša tradicija, kultura, norme, običaji. Danes večji del teh nalog prevzemajo vrtci, šole, klubi, ..

Gospodarski temelj družine: z gospodarsko dejavnostjo zagotavlja družina materialne razmere svojim članom in s tem ohranja njihovo življenje (skrb za hrano, obleko, toploto, varnost in stanovanje). Vloga gospodarske dejavnosti se je skozi zgodovino spreminjala. Danes je družina vse bolj potrošniška skupnost, oba starša sta zaposlena. Družina močno vpliva na razvoj posameznika (osebni). Odločilne so prve življenjske izkušnje, ki jih otrok pridobi v družini.

POJASNITE SPREMEMBE PRI OBLIKOVANJU DRUŽINE SKOZI ZGODOVINO!

Na začetku 20. stoletja je bila za naše področje značilna patriarhalna družina. Zakon je slonel na spoštovanju moža. Oče je bil tisti, ki odloča o vsem, bil je strog, moder, mati je bila tiha, nežna, ljubeča, skrbna, ni imela avtoritete in premoženja. Otroci so bili najnižji sloj v družini, vladala je enosmerna komunikacija in avtoritarni ukazi. V družini je bilo veliko otrok, poglavitna vzgojna metoda je bilo pretepanje. Družino je sestavljalo več generacij, veliko vlogo je imela tradicija.

Vzrok za razpad patriarhalne družine je bil razvoj industrije. Matere so se začele zaposlovati zunaj družine (enakopravne v družinski zvezi), spremeni se zakonodaja, ki zaščiti ženske in otroke. Sodobna družina je enogeneracijska, poudarjena je vloga obeh staršev pri vzgoji. Otrok je cenjen in obravnavan kot osebnost, rojstva so načrtovana (zmanjša se število otrok). Starši otrokom izkazujejo svojo ljubezen in pozornost, razumejo otrokove potrebe, oče postaja zaupljiva oseba in čustveni svetovalec, ki sodeluje z materjo pri dogovoru o osebni življenju njunih otrok. Med vzgojnimi metodami prevladujejo strpno pojasnjevanje, usmerjanje otrokove dejavnosti, dialog. Družina je potrošniška enota, poveča se mobilnost, prihaja do mešanja kultur. Ker sta zaposlena oba starša, so začeli ustanavljati vrtce.

Vrste sodobnih družin: popolna (oba starša), nepopolna (brez enega starša), razširjena (zraven živi še nekdo od bližnjih sorodnikov), začasno razvezana (eden od staršev dela v tujini).

POJASNITE POJEM PRIMARNE SOCIALIZACIJE!

Primarna socializacija poteka od rojstva pa vse do vstopa v šolo. Večinoma poteka v družini, sedaj pa vse več tudi v vrtcih. Otrok si pridobiva spoznanja o svetu, o samemu sebi, dobi norme ravnanja in vrednotenja. Sprejema osnovna pravila, merila in navade. Na posameznika ima največji vpliv in ga kasneje ni mogoče spremeniti. Temelji na čustvih

OVREDNOTITE VZGOJNO MOČ DRUŽINE V RAZVOJU OTROKOVE OSEBNOSTI, TER RAZLOŽITE MEHANIZME IDENTIFIKACIJE! PRIMERJAJ VZGOJO V DRUŽINI IN DOMA!

Zaupljivo, sproščeno ozračje v družini, tesni čustveni odnosi, pripadnost opredeljeni skupini, starševska ljubezen, ki se izkazuje v toplem in skrbnem varstvu in izkazovanju osebne ljubezni. Vloge in izkazovanja starševske ljubezni ne more izkazovati ali enakovredno nadomestiti noben vzgojitelj ali učitelj. Družinska komunikacija se kaže v njeni neposredni, nepretrgani, čustveni barvitosti. S komunikacijo otrok izraža svoje potrebe, čustva in misli.

Družina je prvo okolje, kjer se otrok sreča z vzgojo. Otrok poskuša posnemati starše. V družini se prepletajo zaupljivo, sproščeno ozračje, tesni čustveni odnosi, starševska ljubezen, ki se izkazuje v toplem in skrbnem varstvu in izkazovanju osebne ljubezni. Vloga starševske ljubezni ne more nadomestiti ali enakovredno izkazovati noben vzgojitelj ali učitelj. Družinska komunikacija se kaže v njeni neposrednosti, nepretrganosti čustveni barvitosti. S komunikacijo otrok izraža svoje potrebe, čustva, misli. Primarna socializacija na otroka zelo močno vpliva, kar se kaže ko odraste, ker lahko posnema svoje starše v določenem trenutku - odreagira ravno tako, kot oče ali mama. Pravila doma so drugačna, otrok se z igro, posnemanjem opira na starše, sorojence - se z njimi poenoti.

Vzgoja v vrtcu je ravno tako kakovostna, vendar na določenih področjih nekoliko srugačna. Vzgojitelj ne sme biti vsiljiv, svojih čustev do otroka ne pokaže v obliki, da otroka stisne k sebi, ga ljubkuje, če otrok tega ne želi. Če pa je zanj sprejemljivo, ga lahko tudi malce pocrklja. Vzgojitelj se ne sme vmešavati v vzgojne navade doma, posegati v kulturne navade družine.

POJASNITE DEJAVNIKE, KI ZMANJŠUJEJO VZGOJNO MOČ DRUŽINE!

Za uspešno vzgojo in socializacijo otrok je pomembno urejeno družinsko ozračje, odnos do otroka (obojestranska komunikacija) ter položaj in vloga otroka (otrok kot dejaven partner v družini). Med dejavniki, ki močno zmanjšujejo vzgojno social. proces v družini so najpomembnejši:

Pomanjkanje ljubezni staršev: otroci, ki rastejo brez ljubezni in naklonjenosti staršev se intelektualno počasneje razvijajo, zlasti na govornem področju. Mnogi ostanejo čustveno zavrti in kot odrasli težko navezujejo zdrave socialne odnose z drugimi ljudmi. Motnje se

pokažejo tudi ob ločitvi otrok od staršev; ti na to pogosto reagirajo z agresivnostjo (verbalna, fizična napadalnost prikrita agresivnost – uničevanje stvari, mučenje živali) ali depresivnostjo (so plašni, sramežljivi, tihi, samotarski). Na otrokov čustveni razvoj neugodno vpliva, če starši otroka preveč prepuščajo drugim ljudem ali pa se z njim neustrezno ukvarjajo. Mlajši kot je otrok težje so posledice pomanjkanja ljubezni.

Pretirano zaščiteni in varovani otroci: Otroku takšni starši onemogočijo, da bi razvijal svojo samostojnost. Dajejo mu vse od njega pa premalo zahtevajo. Ti otroci so pogosto nesamostojni, socialno nezreli, pretirano odvisni samoljubni. Razvijen otrok ne posoja svojih igrarč, ne prenaša delovne discipline, vedno želi biti v središču.

Razdiralna komunikacija v skupini: v družini, kjer starši otroka zasipajo s prepovedmi, grajami in očitki kjer od njega zahtevajo brezpogojno poslušnost in izpolnjevanje naročil brez ugovora govorimo o razdiralni komunikaciji. Tu zavirajo otrokovo radovednost, vedoželjnost celoten otrokov razvoj tako na spoznavnem, psihomotoričnem in efektivnem področju. Velik problem predstavlja nekulturna komunikacija.

Neustrezen statusi in vloge otrok: za nekatere motnje v razvoju in vedenju otrok so odgovorni starši, ki otroku dodeljujejo neustrezne vloge (nadomestilo za zakonskega partnerja, orožje v borbi med zakoncema, igra vloge kopije staršev) – tu je otrok sredstvo za doseg kakega drugega cilja. Na to vpliva tudi različnost vzgojnih metod, ko gre za vzgojo dečkov (popustljiva vzgoja) in deklic (stroga vzgoja)

Neenotna družinska vzgoja: kadar imata starša različne vzgojne prijeme, pri nedoslednih starših ki nihajo med strogo in popustljivo vzgojo, pri nenadnem prehodu iz izrazito permissivne vzgoje na strogo vzgojo je vzrok da se pojavijo negativne oblike vedenja.

Učinki širših socialno-kulturnih vplivov: gre za velike spremembe v sodobni družbi emancipacija žensk, znanstveno tehniški dosežki (spremenili področja človekovega življenja in dela), povečan obseg izobrazbe prebivalstva, višji življenjski standard, povečana splošna svoboda. Ti dejavniki dvigujejo vzgojno moč družine in hkrati otežujejo socializacijo otrok. Sodoben način življenja negativno vpliva na odraslega človeka to se prenaša na otroka. Staršem ostaja premalo časa da bi se zadosti in ustrezno ukvarjali z otroci.

Pomen izobrazbe staršev za vzgojo: je posebej pomembna, ker posredno vpliva na vzgajanje otrok in tudi na povišanje življenjskega standarda.

OSNOVNA STRUKTURA IN OPREDELIEV KURIKULA ZA VRTCE

OPIŠITE OSNOVNO STRUKTURO KURIKULA ZA VRTCE!

V k. za vrtce so kot osnovna vodila za delo strokovnih delavk zapisani cilji in načela za vrtce, ki jih morajo strokovni delavci vrtca upoštevati v vseh elementih dnevnega reda. Nemogoče je, da bi vedno upoštevali vse cilje in vsa načela. Nujno potrebno pa je poskrbeti, da nikoli ne delamo v nasprotju z njimi. V nadaljevanju k. za vrtce je zabeležena osnovna orientacija otrokovih dejavnosti v vrtcu. V naslednjih poglavjih so posebej razloženi pomembnejši delavniki otrokovega učenja, poudarjen je individualen pristop k otroku, upoštevanje različnega tempa posameznika, ter usmeritev k celotnem razvoju posameznika (spoznavni, gibalni, čustveni razvoj). Ker je otrokovo učenje v predšolskem obdobju specifično in poteka pri vseh dejavnostih (tudi kadar otroka negujemo) so v k. posebej opredeljeni še: čas, prostor, oprema in kot posebnost avtonomija vzgojitelja. Zaradi uravnotežene ponudbe so v k. za vrtce opredeljena tudi področja dejavnosti in sicer: jezik, matematika, umetnost, gibanje narava, družba. Otrokov moralni razvoj je prepleten skozi vsa področja dejavnosti kot rdeča nit. Pri vsakem področju dejavnosti je zapisana vloga odraslega, globalni cilji, ki jim na področju sledijo, ter primeri dejavnosti na posameznem področju. Program k. za vrtce vzpodbuja vzgojitelje k uporabi različnih oblik dela: individualne (usmerjeno delo s posameznikom), delo v dvojicah, v skupinah in skupne dejavnosti.

KAKŠNA JE OSNOVNA USMERITEV KURIKULA ZA VRTCE!

Usmerjen je v otroka kot aktivnega udeleženca vzgojno izobraževalnega procesa. Izhaja iz 5-ih osnovnih principov.

1. Aktivno učenje otroka
2. Zagotavljanje pozitivnih odnosov med otroki in odraslimi
3. Otroku prijazno učno okolje
4. Konsistentna dnevna rutina (ponavljanje daje občutek varnosti)

5. Timsko sodelovanje

OPIŠITE PROCES DELA V VRTCU TER OPREDELITE POMEN USMERJENIH IN RUTINSKIH DEJAVNOSTI!

Usmerjene dejavnosti: v kurikulumu za vrtce je opredeljenih 6 področij dejavnosti(jezik,spoznavanje narave,gibanje,umetnost(glasbena,likovna,plesna in dramska),družba,matematika

Vsako področje dejavnosti ima zapisane globalne cilje,cilje in primere dejavnosti,ki strokovnim delavcem pomagajo pri iskanju ustreznih vsebin. Vsako področje dejavnosti je razdeljeno na dve starostni obdobji. Zapisani pri meri niso zavezujoči so pa usmeritev pri izbiri načinov sledenja zastavljenih ciljev. Priporočljivo je,da so otroci aktivno vpeti v proces učenja. Področja dejavnosti so oblikovana tako,da jih je mogoče vpeti v različne elemente dnevne rutine.

Rutinske dejavnosti: pri elementih dnevne rutine je poudarjena individualizacija z upoštevanjem posameznih razvojnih posebnosti in razlik. Pri vseh elementih rutine je potrebno zagotoviti čim večjo samostojnost otrok(glede na razvojno stopnjo).Upoštevati je potrebno navade,posebnosti, v določeni meri tudi odločitve otrok. Poskrbeti je potrebno tudi za odstranjevanje ovir pri prehodih med posameznimi elementi dnevne rutine,da ne prihaja do čakanja. Ob izvajanju dnevne rutine lahko strokovni delavci dopolnjujejo in povezujejo različne vrste dejavnosti(matematika, jezik, gibanje).Pri organizaciji dnevne rutine v vrtcu je treba čimbolj omejiti čas čakanja, pospravljanja, neaktivnosti,...

NAŠTEJTE NALOGE VZGOJITELJA PRI PREHRANI, POČITKU, SPREJEMANJU,PRIHODIH-ODHODIH,BIVANJU NA PROSTEM!

Otrok si ob hranjenju pridobi energijo,preizkuša nove jedi,spoznava različne vrste hrane,uči pravilne uporabe jedilnega pribora si oblikuje spoznanje da prehrana prispeva k telesnemu razvoju in zdravju. Vzgojiteljeve naloge ob tem so, da pripravi prostor(mize),razdeli hrano in pomaga pri hranjenju(če je potrebno),skrbi za primeren tempo hranjenja,daje zgled(poizkusi vse vrste hrane,se ne zmrduje), skrbi,da otroci poizkusijo še neznane jedi(jih ne sili),opozarja na kulturno obnašanje in pravilno uporabo jedilnega pribora.

Ob počitku se otroci sprostijo,si pridobijo novo energijo in so po njem bolj razpoloženi za igro. Vzgojitelj pred počitkom prezrači prostor in pripravi ležalnike,ki so postavljeni tako,da otroci ne dihajo drug v drugega,da se ne motijo, da niso na prepihu. Vzgojitelj mora imeti nadzor nad vsemi otroci,otroci lahko imajo ob sebi igračko. Otroci so čimbolj lahko oblečeni.

Vzgojitelj poskrbi za sproščanje(glasba,pravljica).Ni nujno,da otroci počivajo ob istem času (za ostale poskrbijo s kakšno umirjeno dejavnostjo).

Sprejemanje otrok:poskrbimo za prijeten in ugoden sprejem saj ta vpliva na otrokovo počutje ob bivanju v vrtcu. Otroka prijazno sprejmemo,pozdravimo in odzdravimo,navežemo pogovor s starši in z otrokom(nasmeh,vprašanje),poskrbimo za zaposlitev otrok(igre po želji otrok) otrokom pomagamo, če je to potrebno(soigralci),posvečamo se vsem,jih nadzorujemo.

Prihodi in odhodi:ob prihodu pozdravimo,kaj vprašamo otroka,prisluhujemo morebitnim spremembam ali posebnostim(pozorni na jokajoče otroke),Vsak otrok mora dobiti določeno pozornost. Podobno je z odhodi. Pozorni smo, kdo pride po otroka,staršem prenesemo dejstva(otrok kašlja).

Bivanje na prostem:otrok spozna okolico različne vremenske pojave,živo in neživo naravo,premaga naravne ovire,spozna,da z bivanjem na svežem zraku prispeva k svojemu zdravju,razvoju,boljšemu počutju. Vzgojitelj pripravi vsebino in dejavnosti(lahko se tudi aktivno vključi)Poskrbi za varnost(pozornost pri igri, gibanje na primernem okolju,pozornost pri igri,otroke večkrat prešteti

OPIŠITE POMEN OBLIKOVANJA KULTURNIH IN HIGIENSKIH NAVAD!

Otrok ob oblikovanju kulturnih in higienskih navad spozna pomen skrbi za zdravje, se postopno osamosvaja in si oblikuje vsakodnevne higienske navade,spoznava obnašanje,vedenje,ki je primerno za določeno družbo. Vzgojitelj mora otrokom dajati vzgled, pravimo da je vzgojitelj model za otroke. Otrokom mora čimbolj nadzorno pokazati,kakšen pomen imajo navade v njihovem življenju(slikanice, filmi,knjige,risanke,pravljice). Vzgojitelj mora otrokom tudi pokazati sredstva, pripomočke za osebno higieno,vrtec lahko obiše tudi zobozdravnika,zdravnika. Tudi starši pripomorejo k pridobivanju kulturnih in higienskih navad(oblikovanje navad iz vrtca prenesejo tudi na dom).

?????? VPRAŠAJ ANITO ALI ALENKO

RAZLOŽITE AVTORITATIVNI VZGOJNI STIL IN NAVEDITE PRIMER!

Otroka se upošteva kot subjekt - upošteva se otrokove dejanske potrebe, ki izhajajo iz razvojnih zakonitosti, treba je vzpodbujati moralni, čustveni in socialni položaj. So jasno dogovorjena pravila, ki se jih držimo.

Objekt - kadar ne upoštevamo otroka, njegovih potreb, želja.